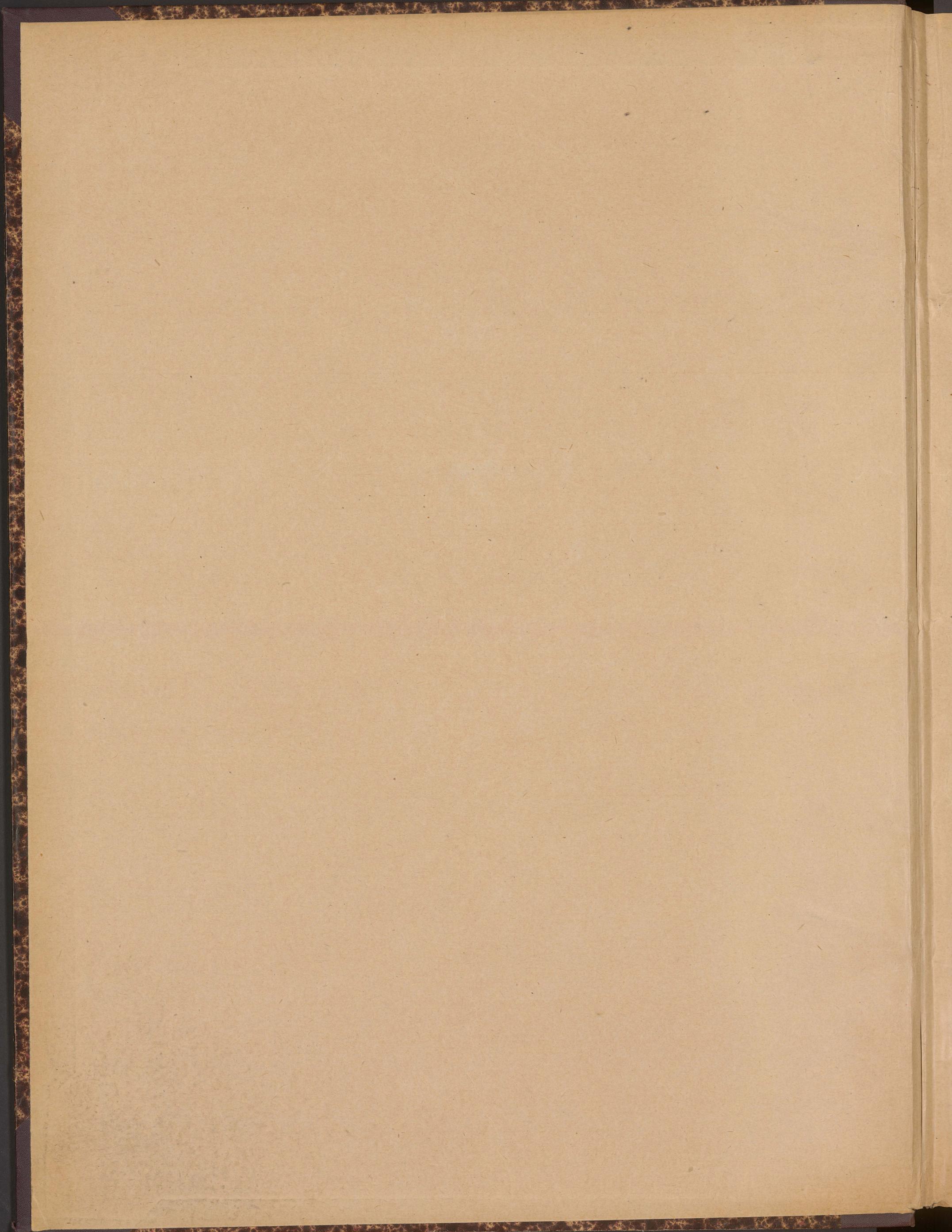
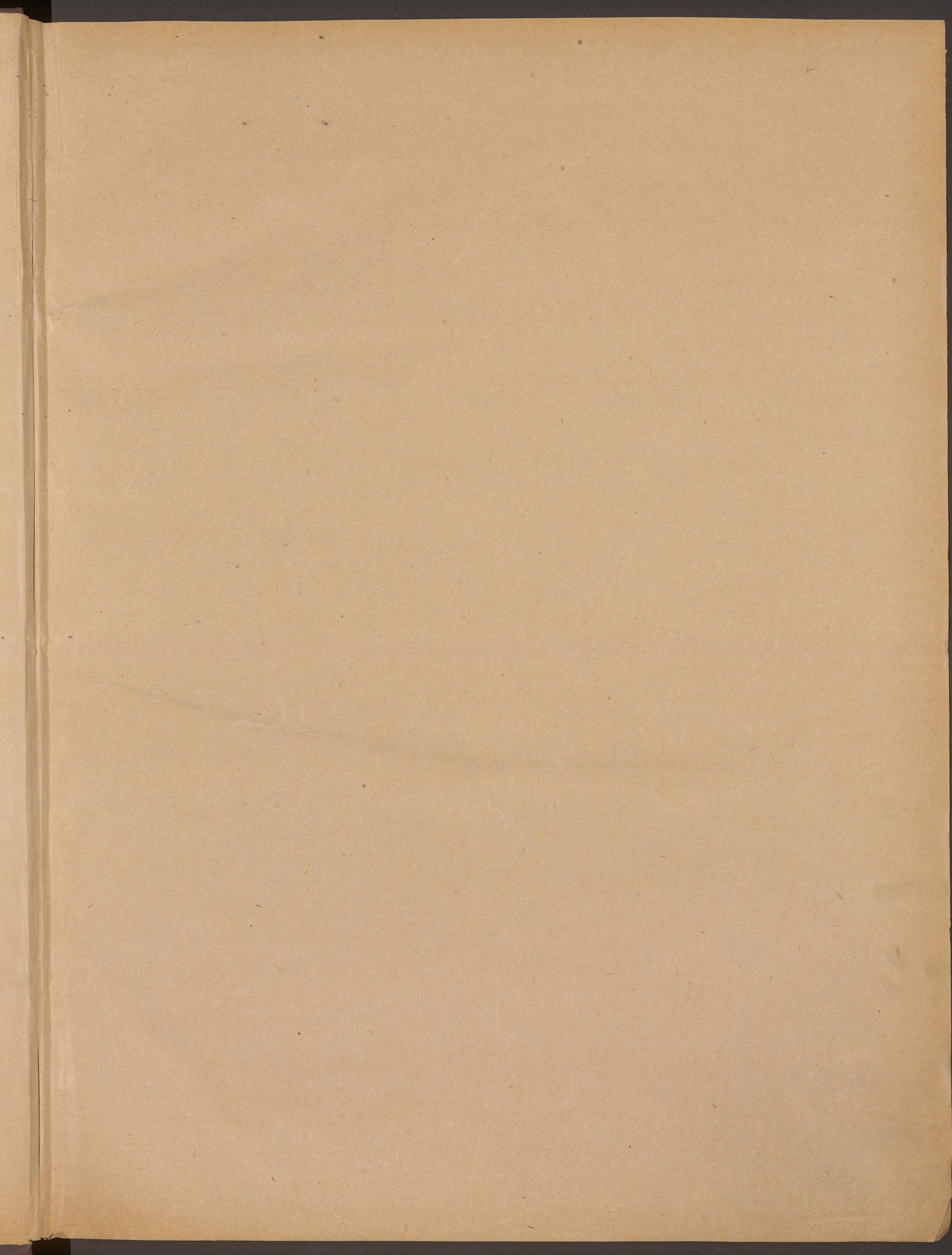
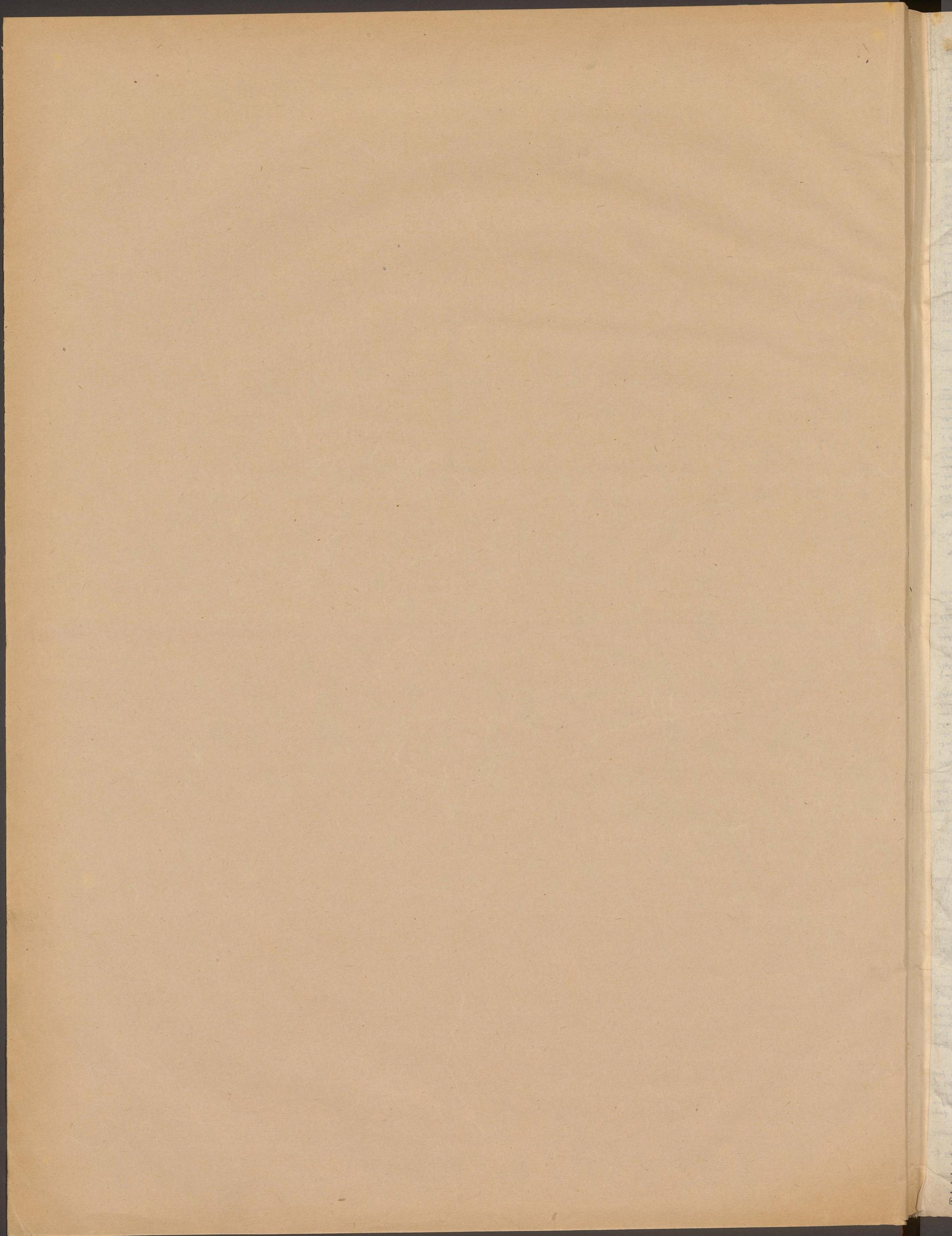

1357
L. VIII 1

խաղեր, կեղծ ու պատեր շոգարդիտ-
խառնություններ:

Նեուն կեղծիքը.
Թող մարտիկները, շխտակիները,
աղանակները տրամաբան մեր նասա-
րակական ասպարեզում, դուրս վտա-
րելով և դէն մղելով բարոյական ժառ-
գը և ժամանակը:

Ճանձված և քայքայված ժողովրդին
վերածնություն է հարկաւոր, նրա անող
սերունդին կենսաբեր սպանություն:

Թող յուսուրդ տաքերութեան և
առողջ կուլտուրական գործունէութեան
գաղափարը խնդիր մարդկանց հասարակ-
ական գաղափարները սրբազան գործի
չուրջը և միջոցի նրանց գործարար միա-
նամուռ գործակցութեան համար:

Ներկայ էջերում մենք շատ անգամ-
ներ յիշեցրել ենք վեհադոյժ գաղա-
փարները և աղևազոյն պարտականու-
թիւնների մասին:

Եւ այսօր, երբ «Մշակ» լրագիրը
գտնվում է իր քառասնամեակի նա-
խորեակին, մի աղիւս և անբիծ գաղա-
փարական յօդուներ չէմքքին, նա հօր
իր անբնիծելի բարոյական կրօնով վե-
հադիւններ, կենսունակ իր անբնիծ
առաջադիմական շարժման բեղմնաւո-
րութեամբ, անգրգռելի իր կրօնաւո-
րոյն և անկաս զիրբի պաշտարանու-
թեամբ, հրաւեր է կարգում բոլոր ազ-
նիւ սղիններին յարել իրանց եւանջը և
աշխատանքը շարունակելու մարտը
գաղափարական և կուլտուրական գոր-
ծի կատարել վստահութեամբ և
անճշուն ոգևորութեամբ, որ սուրբ հա-
սարական բարեշինութիւնը կը պատկի
լուսաճանաչ և հրաշագեղ յայթանա-
կով:

Մեր առջ կուտակված խոշորու-
ները ճակատագրական անկարողակ ի
տրամաբանութեամբ կը հեռանան սա-
սպարեզից, իբրև ժամանակակից անպա-
տեհութեան տխուր յիշատակներ, աւե-
լի պայծառագոյն փայլեցնելու մարտը և
միև գործունէութեան իրօրը:

Այդ գաղափարով սկսելը նոր-ճա-
րին և ուխտներ գործել հասարակա-
կան շահի համար:

Ա. Քարամաշար

ՎԵՐԶԻՆ ՏԵՆԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Ներգրուողներ հետագ. հորձակով)

29 և 30 դիտարկներ

Պետերբուրգ.— Էկադեմիայի ման-
կավարժութեան համառուտական ստա-
ջին համագումարի նիստերը տեղի են
ունենում Սոլոմոն Գորոզովի համա-
գումարի անգամակցով և հիւրերով լի
զանլիճներում: Համագումարի նախա-
գահն այսօր առաւօտեան նիստում
յայտնեց, որ ժող. լուս. միսիայի կա-
ռավարիչը ողջունում է համագումարի
աշխատանքները և նուիրում է 1000 ռ.,
համագումարի կարգիների համար նա-
խագահի առաջադրութեամբ յարգվեց
ուսրի կանգնելով Տոյատոյի յիշատակը:
Վարձանակեց կրտսերու Սկարլեչի-
սկին:

Գիտութեան ճեմարանի հանդիսար-
նիստում Կոտլարեվսկին արտասանեց
Տոյատոյի յիշատակին նուիրված ճառ:
Ճառը վերջանալուց յետոյ Օդաուս-
մաս նախագահը առաջարկեց ներկայ
երդերին յարգել Տոյատոյի յիշատակը
ուսրի կանգնելով: Յետոյ Օդաուսմաս
նախագահը յայտարարեց, որ ճեմարա-
նի պատուաւոր անդամ է ընտրվել
Մոսկուի պրիւճի Ալեքսեյ Լ. թղթակից-
անդամատիրային վերանստուծ Բոսս
Լիւխ, պետ. համարարանի պրոֆ.
Վ. Օչկով, Կիէվի համ. պրոֆ. Անդրու-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՀԱՄԱԼԻ ՄԱՍՆԱԿԱՅԸ

Պարուն խմբագիր!
Շատ վաղեւէ, մտաւորաբար չիմ գրել ամա
ինչպիսի կատարելի համայնք էս էլ քիչ
տարեմուտներն ինչպե՞ս մարտնամ:

Թէ պատուներն հուսո՞ւ չէ վեր ըլում սրա-
մէն ու սրտանի կու համարիս, տպէ՛ վունց
որ քիչդ տայ:

Բու Համալ

Իմ պատական քաղցրեք!
Շնորհաւոր տարի ըլի՛ ձիւ, բարձր տա-
րի ուրբաթներով համարն ու օրին, ծիւղը,
ձայնիքը, բախտաւոր ըլիք, տակ, ախրով,
վարժակերտանով ու սիրելի բարեկեցութիւն:
Ինչ նիւթներն բարել էր ինչորի կտոր, Աս-
տու՛ճ էլ վունց շանց տայ ձիւ:

Գրուածն ստիմ ձիւ, Արեգակի հեարու-
մը տարեմուտը շատ վաղեւէ և անց է կացի
ու կտոր սաղ փոստագրանու՛մ էս անի
տասնչորս է:

Ինչպե՞ս էլ ամեն բանու՛մը յիղ ինք. մնացի
փոստագրանու՛մն ուսուրբեք խնկու՛մը, նրա-
ուրով ինկնարու՛մը, սովորութեանու՛մը, լուսա-
ւորութեանու՛մը և այլն, և այլն վունց մէկն
սակ մարթ. գունը ստիմ կամ գունը խոս-
տովանիմ չըթած վունց ասում ինք միւր
միջակիրը խոստովանելիս նստում:

սով, Լէյդէնի համ. պրոֆ. Լորէնց,
Ֆինլանդիայի երկարամտական մամա-
ժողովի վերանստու՛չ Յեդերհոլմ, շվե-
դական գիտութեան ճեմարանի անդամ
և պրոֆ. Հէրարդ, Բոննի համ. պրոֆ.
Ստրասբուրգը, Հէլսինգֆորսի համ.
պրոֆ. Բրուտեր, Նովոօրսկիյի համ.
պրոֆ. Տոմաս, Բէլգրադի համ. պրոֆ.
Բրուտեր, Մոսկույի համ. պրոֆ.
Կոմս Կոմարովսկի, Մոսկույի հոգևոր
ճեմ. պրոֆ. Կապրեթով, Պետերբուրգի
համ. պրոֆ. Կոստյուխով, Կոստյուխով,
Ներքայի, Վաշինգտոնի գեոլոգի Բրայս,
Խարկովի համ. պրոֆ. Կոստյուխով և
Բուզակուր:

Քաղաքայեւը 500 ռ. տուգանքի
կենտրոնից յԱրթոս՝ լրագրի խմբագրին:

Պետերբուրգ.— Չերքակովցեցին զեղջ-
կու՛նի Լեբեդևան և Կոզակ Կոլուցսկին,
որոնք մեղադրու՛մ են 1909 թ. Յ. Ա. Գեյ-
ցարիայում իշխան Կարպիոյից 180,000
ֆրանկի թանկագին իրեր և գունարե-
ղէներ յափշտակելու մէջ:
Անդրկական նոր կուրում բրիտանու-
կան դեսպան Բիլկենէր բաժակ առա-
ջադիւց կուրի բարգաւաճման համար,
ցանկանալով սերտ մեղծեցում անդ-
լիսցիների և ուսուցիչի միջև:

Պէլին.— Մանմանդրական պալատը
վերջին նիստերում քննեց քիւլէն, որ
խիտ կրճատված է:

Ուլիարիտ.— Տեղում հիւր գտնվող
սերբիական արտադրի գործերի մի-
նիստը Միլոսոօվիչը մեկնեց Բելգրադ:

Հլոնիվգօր.— Ընտրութիւնների վերջ-
նական հետևանքները. յօդուտ սօցիալ-
դեմոկրատների 319,056, հիւ-ֆինների
17,090, երեսասարգ ֆինների 116,904,
շվեդների 106,289, ագրարների 62,339
քրիստոնեայ բանուրների 17,258, ըն-
դամներ 797,389: Սոցալաժմուրների
թիւը սէյմում—սօցիալ-դեմոկրատներ
87, հիւ-ֆիններ 42, երեսասարգ ֆին-
ներ 27, շվեդամներ 26, ագրարներ
16, քրիստոնեայ բանուրներ 1:

15 լրագիր կենտրոնում են պա-
տասխանաւորութեան գործերի վիրա-
ւորն ու համար:

Հլոնիվգօր.— Ընտրութիւններին այս
տարի մասնակցողների թիւը գերազան-
ցում է անցեալ տարիին: Անգլայման
ընտրված են Դանիլսոն, Կայմարի,
Կաստիլը և Իրեակոսկինէլը:

Մոսկու.— Վասիլանցի կոնստիտու-
տորիայի գաղանակահար—պրոֆ. Ես-
նոշէվսկին:

Պատերազմային բաժանմունքը կար-
գաւորեց ժողովի եկած վեց սօցիալ-
դեմոկրատներին:

Մոր-Քվարա.— Երանիի ամենը ան-
ցան հանդիստ:

Պրովկալով.— Մեկու. 22-ին, առ. Ժ.
Վիլյան, բարձրում եղաւ երկրաշարժ:
Առանձին փոստեր չը կան երկրաշարժը
չափազանց փոստը Իսիկ-Կուլ լճի հիւ-
սիային ափի գիւղերին—Մադանովկա,
Սկեբուեկիւ, Վոլոգդայի, Միլոյայի, Սոլի,
ստանիցա Նիկոլայեվկայա: Տները
քանդված են, 50 զմ կա, բազմաթիւ
անասուններ կորուցեցին: Հեռագիրը
քանդվեց: Կազմակերպից օդնոց մաս-
նաժողով:

Մամարա.— Գումանու որոնց միջնոր-
դի, որպէսզի սպառայ պոլիտեխնի-
կումը կըշխի Օնիկույի 11 Կայսրի պոլի-
տեխնիկումը:

Արի հիմի ու արեգակի հեարուն ու խա-
սիպին էլ Կրտսերան ինչպիսի:

Չեք վուր գեղերի վայր ապրում ինք,
նրա հեարուն ու խափառված թամբ չիք
զիզի, ուր մնաց երգիքն ու արեգակը վուր
նրանց հեարուն ու խափառված գրուած զի-
զեմներ:

Երինս, վուրբանց վուրբի. էս ուր կէս-
վուր մէկին կանանք բան հասկացի:
Ելի, հիշա՛ւ, միքը շատի հիւր գնանք,
կանց մնանք վուր շարը միլ հիւր գայ, ես
կանանք զիզու՛նին մի կուրը քաշի:

Տեսնիքը Ստու՛ճ ինչ է ապի:
Ստու՛ճ ինչ էրգիք գնաս էս երգի
զգակ ծածկէ, կոս:

Գառա վուր էտորման օրն է միք տարե-
մուտը զիզու՛նին համա, ով կտի կանք:
Սեմ ինչ տարեմուտ, ինչ ուրբաթներն,
զիզի ցաւ ու չօր, զիզի վայ ու վայրախով է
լքցրած միք սերտը:

Միւր է էս ժամանակը, վուր էտորման օ-
րը, լուսաղէմին, ստան տարեկինը խոն-
ջէն ձեւին, վառ խոսակ մուտնով, ցօրինա-
նով, մարտիկով ու ուրիշ քաղցրեկեցի-
նով տանու երեխանցը մէ մէկ կու գար-
թիցներ, տարեմուտը կու շնանուրէր,
քաղցր պատվիւր կուրէ ու ստաը շարքը
երեսնը կու գնէր զիզու՛նանցը:

Հիմի կի տարեմուտ օր է, թէ լի օր, մարթ
վուր առուտեան գործում է, ստաը շարքի
սիղ հազար բարթի լիզի ու դարիշխան է
միտը գայի ու սիրը նստում:

Մամարա.— Քաղաքային դուման ու
որոնց պոլիտեխնիկումի կառուցման բու-
լոր ծախքերը կատարել քաղաքի հաշ-
ուով:

Ուրիլա.— Խօսից հարցրում են, որ
ազգայնականութեան բողոքների պատ-
ճառով փակվեց ակցիոյային վարչու-
թիւնը:

Թիւրքաց հիւպատոսը, որ համա-
ձայնեց ներքի իր կեանքի դէմ մանա-
փորձողին, ի նկատի ունենալով ֆե-
դայիների պարագլխի միջամտութիւնը,
վերախի պահանջեց պատժել յանցա-
ւորին:

Մէլ.— «Լորէնց—Սպորտիվ» ընկերու-
թիւնը փակվեց. նախագահը կայանա-
ւորվեց:

Լիտուան.— Երկաթուղային ծառա-
յողները, ի նկատի ունենալով որ բա-
ւարարութիւնը սրբից սակ պահանջներ
որ մի մասին, գործադուլ արին ներ-
քին և պատահանման երկաթուղային
հարցի հարցողներին կանց առաւ:
Գործադուլների և աշխատել ցանկա-
ցողների միջև տեղի ունեցան ընդհա-
նոր բարգաւաճութիւնը հարցու՛ն
երեսը փողոցում բաց կատարվ և բա-
նակցութեան մէջ մտաւ գործադուլա-
ւորների հետ: Փողոցներում անտվոր
շարժում է: Լիտուանի զօրք կազմ
պարտատ է գործադուլներում: Պատը
փոխադրում է ակտիւօրիներով: Ներ-
քին գործերի միջնորդը նաժարական
սուսեց, բայց մերժում հրաժարու:

Մադրիլ.— Ներքին գործերի միջնոր-
դը առաջարկեց սպանական երկաթու-
ղային կառավարչներին անմիջապէս
տեղեկացնել իրան երկաթուղային ծառ-
այողների ամեն մի շարժման մասին:
Համապատասխան կարգադրութիւններ
ստացել են նաև Պորտուգալիային սահ-
մանակից իսպանացիների կառավարչ-
ները:

Լիւվ.— 4000 հանգային բանուրներ,
կանանց և երեխաների մասնակցու-
թեամբ ցայց կաղվեցին ժողովրդական
սան առաջ: Արտասանվեցին ճաւեր:
Միջադեպեր չեղան:

Խրիտիսկիա.— Քաղաքը ստորտի-
զը բացեց զանական ճառով:

Երլին.— Երկու ամիս քննելուց յե-
տոյ Վաքսիտի անկարգութիւնների
գործի ասիլով դատարանը 35 մե-
ղադրութիւններից երեքին արգարացրեց,
երեք հոգու դատապարտեց դրամա-
կան տուգանքի, մնացածներին մի ամ-
սից մինչև 3 և կէս տարի բանտար-
կուցութեամբ:

Վիլնյա.— Գնդիները, հարցական
բանուրների վրա երբ գրված է լինում
ուսուրբնէ, իբրև գործածական իբու,
չեղում են «ուս» խօսքը և փոխա-
րկում են «արուսէիչ» խօսքերով, ու-
րովհետև ուսուրբնէ լիւզու՛ն Աւստրի-
յում չէ ճանաչու՛մ գործածական ստ-
վարական լիւզու:

Բուդապէշ.— Պատգամաւորների պա-
լատը երրորդ ընթերցումից յետոյ ըն-
գունեց ակտիւսներին կանաչա-
կան պայմանադրութիւնը:

Բուխարստ.— Քաղաքական հոր-
վարտանակ նշանակվեցին միսիսար-
հայտական և ֆինանսների միսիսար-
հարդ, ներքին գործերի միսիսար-
գէլձան, արտաքին գործերի միսիսար-

Հարթթա զիփու՛նն էսէնց չին, զի-
փու՛նը նիղցած չին. ամա իս վուր զի-
փու՛նն տեսնում իմ ու զիփու՛նանցը ճան-
շուն, դժար թէ, հարկե՛ք մէկը բախտա-
ւուր ըլի. էսէնց բախտաւուր, վուր վունց
մէ գարը չունենայ սրտում: վունց հոյով
ըլի տանջվում, վունց մարմնով:

Միք բարկու՛մը, ստու՛ճ ին, իբրև հարուր
հազար հոգի է ապրում, մարթ թէ կիկի
զիզի մէկ է. դառա՛ւ վուր կաղապ հոգու՛ր
իբրև հազարը պիտի բախտաւուր ըլին,
մնացած էրկու հարուր չուրս բան ու
ստան ու օխտ հազարը բերատա:

Կէ, էսպաղա քեքախտ հոգու՛մը հարկե՛ք
մէ բախտաւուր էլ բերատա է ու բերատա,
բառ ինչ գաղտնաւոր:

Արիւրը գժարացաւ, ամեն բան թանգա-
ցաւ ու շիրու՛մը փուլ զկա. էլ ինչ տարե-
մուտ:

Էլ ինչ տարեմուտ, վուր շատ վեճուի փո-
խելու՛մը մարթ շնորհակցար է էլի, նուրն
էլ վրէն աւել, հալա:

Մէկի վազէն էկիլ բանու՛մը, էլ վեճուի
չին փոխում, նաղգն ին ուզում. խի՛նը
գէն ու գէն է նմանում ու վունց մէ տի-
րանց հովութիւն չէ գլխում:

Էլ ինչ տարեմուտ նրանց համա,
Մէկի կիկը մարթուն ու երեխանցը թո-
ղի է, գնացիլ է սիրելին հիւր է քէի ա-
նու՛ւ. էլ ինչ տարեմուտ էս մարթու համա:
Մէ պատական կնոջ մարթը, որսէլու հա-
զիկ ին զատու՛մ է Երեսու՛ճ վուր կնոջ

Մաթոթեալու, զինտրական՝ Ֆիլեպպե-
լու, ճան. հաղ. Պէլադիլէչչէս, պետա-
կան կալուածների Լազովարի, աւետարի՝
Նիկիցէլիս, պղաղարաւուրթեան՝ Կան-
տակուրիս, լուսաւորութեան՝ Արիճու:

Պէլին.— Մանմանդրական պալատի
նասարջանը աւարտվեց:

Ֆինլանդիայի.— Արիւրը արևմտական
պալատի շինութիւնը: Գնանքն մի
միջոց գոյարից աւելի են:

ՆԱԽԻՆՆ ՏՆՈՒՈՒՄԸ

ԻՆՉ ՅՈՅՈՒՆՈՒՄ ԵՆԿ ՈՂՅՈՒՆՈՒՄ

Անցաւ, սանց-գնաց և յաւանականու-
թեան մէջ ընկածից 1910 տարին ես:
Անտարակոյս, շատ և շատ քաղաքակիրթ
ազգիներն նա տուց և բազում բարիքներ,
բարտապրեց, ճեղագր արանց մտաւոր,
բարոյական, հոգևոր աշխարհի ճորիգները,
մի քայլ մտնեց նրանց դէպ լուծուն
այն մեծ սօցիալական պրոբլէմի, որի նպա-
տակն է ընդհանուր մարդկութեան կընա-
կութեանը: Անտարակոյս 1910 թին գիտու-
թեան նորանոր և գարնանաճող նուստուն-
ներ քաղաքակիրթ մարդկութեան հոգևոր
սրամարտութիւնը բարձրացրին:

Բայց ինչ տուց այդ 1910 տարին մեզ,
հայերին, մեր իշուսաւ և քաղաքը ժող-
վորին Միսիս և միսիս վիշտ, թխիծ,
հիասթափութիւն, յուսահատութիւն, մեր-
կացում մեր մէջ այնպիսի բարոյական
արտանքը, այնպիսի սխառտեալ երեղիթ-
ների, այնպիսի մտաւոր և բարոյական
անտեղութեան, որ, յաճախ մտածում ես՝
արեւելք կը կարողանայ այդպիսի յատկու-
թիւններով օժտված մի ժողովուրդ շարու-
նակի իր գոյութիւնը և իրաւունք ունի
նա շարունակելու իր գոյութիւնը ազգերի
շարքում:

Գուցէ, իմ այս յուսահատական խօսքերը
չափազանցութիւն են, գուցէ հայ ժող-
վորին իր անբողոքութեամբ, իր մասնալա-
կան գանգաւածով պարունակում է իր մէջ
բարոյական մեծ առաքելութիւններ, որոնք
երեսն կը գան նպաստաւոր պայմաններում,
կըր նա կը մտնի կանոնաւոր զարգացման,
անընդհատ և անընդհատ քաղաքականութեան
շարի մէջ: Գուցէ, և սուր Աստուած, որ
այդպէս լինի Բայց ինչ, ինչ որ մենք սու-
սանք և ինչ որ արտաքին հայկական իրա-
կանութիւնը շատ և շատ սխալ ու յու-
սահատական խորհրդածութիւնների և եզ-
րակացութիւնների առիթ է ապիս մեզ:

Այնքան թիւրքալիկ հայութիւնեց:

Այդ երկրում հայութեան վրձնալը անտե-
սակաս, զբնական և քննադատ-մտնական
տեսակէտից ոչ մի զգալի փոփոխութիւն
գիւ չէ կրել. բայց նա այլ ևս կենսակալ չէ
այս ընթացին, որն անհնարին էր կայու-
ցանում նրա համար գիտակցական առաջա-
գիմութեանը, բարգաւաճումը, կուլտուրա-
կան կանոնը: Նա, Թիւրքոյի հայութեանը
այժմ անհայտ հարաբարութիւն ունի, նոր
սահմանադրական ընթիւնը շնորհիւ, գրադ-
վի ապառաքը, հայաբարձութիւն կուտարա-
կան կենսակալը: Բայց ինչ տեսանք 1910 թ.
ընթացում փոխանակ կուտարական գոր-
ծունէութեան մեղք տեսանք կըլայրացային
կախեր, մենք տեսանք, որ հայը ձեռք
բարձրացրեց հայի վրա և թախիծ իր եզ-
րոր սրելու միայն նրա համար, թէ սէտք
է կամ սէտք չէ կենդանիներում միսիսար-
հներ սարքել. մենք տեսանք, որ երբ հայց
կենդանու պետ՝ Իպիւրեան Կաթողիկոսը,
այսպապ մեծաբայն շարքների առաջև առ-
նելու համար կուտակ արձակեց, արգելում
միսիսարները գնումը կենդանիներ մէջ,
գտնվեցին մարդիկ և խաբակներ, որոնք
անհնարին հայտնաբերեց թափեցին ծե-
րունի Հայքապետի գլխին և դատաւարին

զ

